

Uredništvo i uprava
ZAGREB, Masarykova 22a.
Telefon 67-80
Uredništvo i uprava
za Slovenijo u slovenski del
"Julijanske Kraljevine".
LJUBLJANA, Bratčeva 4a

Jadranski koledar za 1937 je
odličan almanah emigracije.
Kupujte ga — čitate i širite —
jer time širite propagandu za
naš narod pod Italijom!

ISTRA

GLASILO SAVEZA JUGOSLOVENSKIH EMIGRANATA IZ JULIJSKE KRAJINE

MARIO NORDIO

Tržaški »Piccolo« je zopet otvoril kampanjo za bzblijanje z našo državo. Takrat ne stoji u ospredju več glavni urednik Rino Alessi. Katerega časnikarska preteklost ni bila baš posebno-priporočljiva za tak posel. Zato sili se sedaj u ospredje drugega urednika tržaškega lista, Mario Nordio.

V drugem članku, ki ga je napisal Nordio za tržaški »Piccolo«, je navedel vsa področja, na katerih bi se morali zbližati Jugoslavija in Italija, in ga je zaključil s pozivom na beograjske in druge jugoslovenske časnikarje, da naj pokajoče večje razumevanje za novo Italijo. Toda že prva zahteva v tem pogledu, da naj nameč južnoslovenski tisk prenehajti pisati o tem, da Italija vodi pravo časnikarsko kampanjo, za pridobivanje jugoslovenske naklonjenosti, je v početku nasprotje s serijo člankov, ki jih je pisal prej Alessi in ki jih sedaj nadaljuje sam Nordio.

Se večjo smolo pa je imel z drugo zahtevo čes-đa da je že čas, da »preneha absurdno namigovanje na fašistični teror, kajti kakor za nalač sledi Nordjevemu članku v »Piccolu« od 27. t. m., kjer je iznesel to zahtevilo, poročilo z Rima, da se je s krakom podaljšala funkcija doba izrednega sodišča za zaščito države do 31. decembra 1941. Ko se je to sodišče ustanovalo, je bila negov funkcija doba omicjena do konca leta 1931. Tedaj pa se je prvič oglašalo da nadaljnji pet let: Mussolini sam je ta ukrep med drugimi takoči utemeljil:

»Razlogi, ki zahtevajo, da se še dalej ohrani izredno sodišče, moramo iskati v desitvu da v nekatereh obmejnih conah obstajajo ognjišča zločinske infekcije, ki jih vžigajo in netiči elementi ostrave meje. Ta moramo na najbolji energičen in najhitrejši način uničiti. Da uspešno zatremo to zločinsko delovanje tujega izvora, je priporočljivo, da ohranimo izredno sodišče, ki združuje z eksemplarčnostjo svojih sodov hitro postopek. To je tem bolj potrebno, ker zavisi od miru v tem ozemljiju v najvišji meri ne samo mir nacija, temveč tudi evropski mir.«

Kako krvoleno so bile sodbe tega sodišča v zadnjem petletju, naj pričata samo proces proti onim 13 docela nedolžnim mladencem iz Koprišča, ki so bili obsojeni na skupno 330 let ječe, dasi le bilo sodišče v sami Mussolini prepričan o njihovi nedolžnosti, in obsodba jugoslovenskih državljanov, 52letnega trgovca in gostilničarja Tomazza Grobarja in 58 letnega lesneg trgovca Ivana Zgaga, na dvajsetletno ječo na podlagi mutno montirane spionaže afere samo da bi jima kot dvakratnikoma, onemogočili trgovino in obrt na Italijanskem ozemljiju. Ni pa še mesec dni od tega, ko sta bili celo njuni ženi, ki sta v odstotnosti možev vodili trgovino in obrt v Italiji, bili izgnani iz Italije.

Mariju Nordiu očitno tudi ni znau žalosten primer, ki se je pred mesecem dñi odigral v bližini Trsta, kjer je karabinjerski brigadir dal brez vsakega povoda ustreli na cestu mladega družinskega očeta Augusta Smoljaka, ko se je vrnil od dela domov k svoji ženi, ki je komaj ustala od porodne postelje. Mario Nordio morda rene ve prav nječesar o tem in o podobnih dejanjih, kajti o njih ne smejo pisati italijanski listi. Sedaj pa zahteva Nordio, da bi o njih molčali tudi jugoslovenski listi, kakov se da ne bi taki teroristični čini več dogajali, ako ne bi o njih pisali listi.

Toda tudi z drugimi svojimi argumenti nima Nordio večje sreče. Računati mora z izredno slabim spominom »Piccolov« čitalcev, ako jim danes servira izjavu, da je Jugoslavija realnost in da so oni (okoli »Piccola« namreč) to trdili tudi tedaj, ko je bilo v nekaterih kroglih razširjeno prepričanje, da je Trodelen kraljevstvo (Regno Tripartito) samo politični izraz in da bi že najmanjši spisek lahko zrušil to umetelno stavbo.

Iza Rina Alessia Mario Nordio

PONOVNA TALIJANSKA KAMPAJNA ZA PRIJATELJSTVO S JUGOSLAVIJOM

Kampanju vodi i sadā »Piccolo« — Jugoslavenska stampa prenosi članke Maria Nordia bez komentara.

U JUGOSLAVIJIIMA 70.000 EMIGRANATA IZ JULIJSKE KRAJINE, KAŽE »PICCOLO«

Mario Nordio podvlači da je Jugoslavija stvarnost

Urednik i dugogodišnji bočki Izvještajelj »Piccolu« g. Mario Nordio, koji se bavio neko vrijeme u Beogradu, objavio je u »Piccolu« od 25. decembra opisnu istinu koja je iznenadila svojom elementarnom logikom. On je rekao: »Historija se mijenja, ali geografija ne. Na osnovu toga, kao i na osnovu svih mogućih i nemogućih historijskih dogadjaja Italija i Jugoslavija moći će se uvijek u dodiru na Jadrani. Ispitivanje uzajamnih odnosa političkih i ekonomskih neće biti stvar jednoga dana. Mnogo je grešaka učinjeno i mnogo je otrova usuto s Jezivske strane, koja je imala interes da nas drži u neprijateljskom stavu i razvijene. Prema tome trebat će mnogo strpljivog rada, a pored svega i modusobnog upoznavanja. Kaže se, da dobrav volja pokrene bregove, pa ako je tako, zaščitno dobro ne bi mogla dobiti Apensinski polutok Dinarški planinama?«

Članci Rina Alessija koji su nedavno štampani u »Piccolu« o odnosima talijansko-jugoslovenskim »učenilci su najbolji impresiji u Jugoslaviji, a tako isto bili su i sa moje lice strane mnogo uvaženi, jer su bili inspirirani idejom zbiljanju dviju zemalja, što je, u stvari želja svih nas. Uostalom, vaše lice impresije koje ste imali oviti dana u Beogradu, vjerovatno su vam dokazale, da želite i osjećate koji su bili izraženi u člancima »Piccolu« u potpunoči dijelimo i mi.«

Dalje u tom članku g. Nordio veliča ljestvenost i vanredne državničke sposobno-

sti predstavnika vlade g. dr. Stojadinovića i onda završava:

»Mussolini je jednoga dana rekao veliku istinu koja je iznenadila svojom elementarnom logikom. On je rekao: »Historija se mijenja, ali geografija ne. Na osnovu toga, kao i na osnovu svih mogućih i nemogućih historijskih dogadjaja Italija i Jugoslavija moći će se uvijek u dodiru na Jadrani. Ispitivanje uzajamnih odnosa političkih i ekonomskih neće biti stvar jednoga dana. Mnogo je grešaka učinjeno i mnogo je otrova usuto s Jezivske strane, koja je imala interes da nas drži u neprijateljskom stavu i razvijene. Prema tome trebat će mnogo strpljivog rada, a pored svega i modusobnog upoznavanja. Kaže se, da dobrav volja pokrene bregove, pa ako je tako, zaščitno dobro ne bi mogla dobiti Apensinski polutok Dinarški planinama?«

Trgovska veze si takoder takve kake da Italija uopće nije susled Jugoslavije. Tako je Italija u poslednjih 18 godina učuo i u domovnem pogledu, nego i u diplomatski privredni predstavu, u odnosu

MRAK KORIGIRA NORDIA

Direktor »Corriere istriano« i starški »poslanik u rimskom parlamentu, Giovanni Marzocchi (Mrač) napisao je u svome listu 30. decembra 1936 ovaj izgovor pod naslovom »Mistras (Mrač) kao krekuljstvo članka Nordijevih u »Piccolu«. Preostalo dobro Mračev članak, kojeg je štampan leutarstvom na prevoj stranici »Corriere istriano«.

Mario Nordio je simpatičan drug, rumenski turist, dobrodošao, a osim toga ima i zlatno pero, kjer tako i obliko teče po svakoj vrsti papira za nukopire, bilo za uobičajene, bilo za blješče, bilo za naravnosti članak. Ali se bojimo da je ovih dana nje govor perko falešno tako, da mu gaže i gdje nije dato vremena da u nju naloži bolje upore očko.

Tako se moglo desiti da nam prijatelj Nordio u tri duga članka prispoveda kraljevo in u zemlji naših susjedov žalilo samo cestjanu nudu u saradnji s Italijom, otvarajuči vrta kraljevo blješče izmiznega kralja, znanca optimizma, kjer griva ekonomskog kraljevstva te im otvara ručište pospektive dobiti, posluša sa novom zemljom. Ali zatim da nježno brzo pero dolazi da uam brijlo, kjerko u novi vekolj zemlji nje nilek bilo tako dobre — pravo blaženstvo, blagostenja — kraljeva zemlja nje žalilo nilek tolita kapaca, tolito zdravoredu klijentov, kraljev luda kud je nježna roba ostala blakutiru na usoj — vaučel radi talijanskih proizvodnja. Ali ovde troba raste, da ovi ekonomski kraljevi horeba da pukeju od blagostenja, ačko njihove nade vrati

članici o kojima govorimo jesu crnjet evropskega prema našem što je još unaprijed, na primjer trgovacki odnosi sa Italijom.

Tako se desilo da je prijatelj Nordio misli da um u tri stupnja ne dan opisuje znakovne »zove atnostere«, koju oni osjećaju da se desle snagači komogod on pre sve svoje kraljeve. A što čini njegov brzo pero? Posljednji i prvičnija nuda sa mnogo odrješenja, neječi o dobroj srsti, ono što piše na pojašnjenje novim one srtlje zemlje, i za nošje osjećanje kraljeva Talijana Filano i mi o fašističkom kraljevu, o maltežiranju turista na strane, maličju i dozajnenu da fašistička Italija mora da traži sporazum s Engleskom radi težkoj unutrašnje položaje i da stiže, pridobije blagodenstvo Jugoslavije. I kraljev to nije dosta, dozajneno takoder, da u »najotcenjem nošnom lokalitetu glavnog grada one kraljevinu Medu i Mitje kaže obnjava se publita od sreči zabavljaju, kad joj nježni oblikujeni glumci nabrano izražajo kraljevi odpratni, lažaroni — mankaron — sri sri in malura.

Situacije, malen maledž, koji ne kvara optimizam prema talijanskom vojninaru, koji je preveo opisnicu kod Postoječega izvajalca, iz kraljeva na male nježne znižile vojsku jednog ratobornog naroda, koji nije imao elegantski variete, ali si je mnogo utravareo iz kraljeva na nježnosti džure na splošni in jednu 50 drugih manje silnih užih morali staruti u körce seje prejtej i poneti se pred ornatimi rojčani Ducev i talijanskog naroda.

Od tada, kraljev kaže da ne varamo nuda je naša od pustnjemu stil života naša rase na našem od blagostenja, ačko njihove nade vrati

Citateljem »Piccolu« je gotovo se dobro v spominu, da so bili ti krogi tudi u prednji stvari, tega tržaškega glasila, in da so prav njegovi članki bili čestokrat najbolj strukturirani.

Mario Nordio je gotovo tudi pozabil na vse boli ali manj uradno publicistiko, ki lo je »Piccolo« tako livali v svojih kolonah in ki je bruhala strup proti naši državi in našemu narodu. Omenimo od, neštetih takih knjižnih publikacij sami knjigo A. Besozzi, ja in V. A. Martiniju »La Jugoslavia e la pace europea«, ki je izšla v Milani leta 1930. Knjiga nosi kot geslo besede, ki jih naredoval Carlo Delcroix:

... kraljevina treh obrazov in sedmih jezikov, žalostna goba, ki se je rodila neko v seni versaljskega parka, ki kaže svoj umazan klobuk med Tržaškim morem in Zalivom sv. Marka in ki se dela prst na Šoku latinskega hrasta.

Na strani 288 iste knjige, ki je izšla z odborenjem in golovo tudi z materialno pod-

prema Jugoslaviji, bila potpuno po strani, dok se naprotiv Amerikanci napunili jugoslovensko »tržište« svojim automobilima, Englezi investirali kapitale u jugoslovenske rudokone. Mađari obezbedili snabdevanje željezničkog materijala u Jugoslaviji i tako dalje. Zato ima mnogo da se radi u uzajamnosti interes.

Naposljetku g. Nordio izražava želju, da talijansko-jugoslovenski sporazum ne ostane samo na papiri nego da vidje u krov davalu naroda, a to, veler, on u prvom redtu treba da dopriče talijansku jugoslovensku štampu.

DRUGI ČLANAK MARIA NORDIA O JUGOSLAVIJI KAO STVARNOSTI

U drugom dopisu iz Beograda, koji je objavljen »Piccolu« 27 decembra, g. Mario Nordio kaže što je obecao u svom prvom dopisu, ispituje mogućnosti za talijansko-jugoslovensko zbiljenje.

Prije svega g. Nordio tvrdi da je raspoloženje javnog mnenja u Jugoslaviji za otvoreno i srdaccno zbiljenje između Jugoslavije i Italije već tako da i on kragovi, koji su do nedavno bili »nepomirljivi«, sada pokazuju takoder želju da se uklone sve prepreke koje stope na putu uzajamne saradnji.

Za ovu saradnju — po tvrdjenju g. Nordija — ne zalažu se samo privredni, nego takoder i politički i kulturni kragovi. U Beogradu i u Zagrebu. Zbog toga izjava predstnik Jugoslavije, g. dr. Stojadinović, koji je g. Nordio donio u svom prvom dopisu ne pretstavlja, po njegovom tvrdjenju čisto mišljenje g. dr. Stojadinovića, nego je ovo izjava u punoj saglasnosti sa osjećajima znatnog dijela jugoslovenske javnosti.

Zatim g. Nordio u ovom dopisu pretvara na ispitivanje sadašnje situacije. Politički odnosi između Italije i Jugoslavije, iako se zapravo osjetan optimizam, nisu u stvari ni ukoliko napredovali. Ali osjećanje koje se postepeno javlja u jugoslovenskom javnom mnenju omogućiti će uskoro smrtenje i povjerenje, to je, kaže g. Nordio neuprediv psiholoski faktor, koji će moći spontano da dovede, da jednog korisno-sporazuma.

PRIVREDNI ODNOŠI SA ITALIJOM

Što se tiče privrednih odnosa, situacija takoder nije nepovoljna, iako postoje sve mogućnosti za uzajamne privredne dopunjavanje. U jugoslovenskom izvodu je Italija da abesiškog rata imala prvo mjesto, ali je zbor sankcija uzajamna trgovinska razmjena opala. Postlige nedavno za krajnjeg trgovinskog sporazuma primjene.

(Nastavak na 2. strani)

već dovoljli, da bi tak tuji (čitaj jugoslovenski) umjetnik krasilj cerkev na Gorisko. Morda g. Nordiju tudi ni znao, da se pobedi italijanski avtor ne upa prevesti kako slavenske povesti u talijanski jezik, iz strahu, da ne pade u nemilost pri fašistih.

Popolnoma pravilno poudarjuje Nordio, da je predvsem krvida Italije, ačko niso turistične zvezde tako tesne, kakov bi bilo pričakovati med »dvenači sosednjimi državama. Dovoljimo si pa vprašati g. Nordija, ali je znano, kolikim našim rojčakom iz Trsta, Gorice in Istre je bila odbita prošnja, da bi smeli za praznike obiskati svoje rojake v Jugoslaviji, in kolikim Primorcem, ki so sedaj jugoslovenski državljanji, je bilo zabranjeno, da gredo na obisk v svoje rojstne kraje.

iz vsega tega dovolj jasno izhaja, da je treba resnično izpremeniti nazajrane na tudi dolevanje. Toda Mario Nordio, te obrnji svoj poziv na napačni način. Obrnji se, morda na svoje italijanske kolege, in na zastupnike Italijanske vlade. P. P.

KRV ISTARSKE ZEMLJE...

Italija, treba mnogo drva, kod kuće oskuđuje u vijima. Za trajanja sankciju forsirana je sjela šuma Veprinatke Gore. Nekad su ove šume bile općinske. Općinari su imali pravo na dro za gradju i ogrijev. Izvjesni količini mogli su na malo i da prodaju. Dolaskom fašizma na vlast to prestaje.

Nacionalno unisavanje naroda nog bogatstva potječe na ono puštenje Velebita u doba Mlečića. Nameće se misao kao da i same fašisti ne računaju s time da će još dugo ostati na vlasti. Žure se kao u groznici. Izgubili su mjeru. Novizi kamiona spustaju se dnevno krcati drvenim vozama kroz Zatku, Frančiće, Matulje i dalje.

Treba da ispiju krv ne samo istarskom seljaku nego i istarskoj zemlji.

NAŠE KMETE GONIJO V ZAPOR IN KONFINACIJO,

ker zahtevajo pravico do svoje zemlje, gonijo naše kmete v zapor in konfinacijo. Slučaj s kmetom Purgerjem v Gabrovici

T. r. decembra 1936. (Agis.) — V Gabrovici pri Mačkovlju so oblasti veliko vaško zemljišče, ki je bilo last skoro vseh občin. Oblasti pa so date arretirati vseh 12 kmetov ki so jih deli časa pridržali v zaporilj, nato pa izpustili vse, razen Klementa Purgerja, ki si ga, kot se da sklepati, postavili pred tržaško konfinacijsko komisijo in ga ponovno konfinirali. Obdobji so ga, da je načinskal kmete, da se uprelo in kot državi nevarne hulkača in upornika tudi odsodili. Take zaslombe je deležen naš kmet pri fašističnih funkcionarjih v borbi za svoje pravice in svoj zemljo.

Našim ljudem nastavljam pov sod pasti

Bovec, decembra 1936. (Agis.) — Ko se med letosnjimi vojaškimi manevri bili vojniki v Boen, so tu in v okolicu povzročili nepreklicive škode. Naše ljudi so izjavili v jih oškodovali, kjer so le mogli. Ko so nekega dne prisili italijanski častniki v garnizonu in zahtevali od garnizonarja, naj jim prinese radijo, čas da bodo za vse eventualne posledice oni odgovarjali. Ima te ustregel želi. Pripomniti moramo, da so na naših vseh morali imeti ljudje od prostorja, ki niso bili dostopni javnosti.

drugače so bili kaznovani z globo itd. Komaj pa je garnizonar ugodi častnikom, že se prestolji hišni prag finančni stražniki, ki so seveda naredili ovadbo. Pred letatnik je dobil prizadet garnizonar načod od ufficia del registra za plačilo 85 lit elobe.

Donneva se, da so bili častniki z finančnimi stražniki dogovorjeni, da so lahko

ta način prisili. Pripomniti moramo, da im priprada od vsake ovadbe. Lep primer, kako izkoriscajo naše ljudi !

ITALIJANSKI BALILSKI DUHOVNIKI KOT ŠOLSKI KATEHETI

»CHI NON E ITALIA NO, NON E CRISTIANO.«

Gorica, decembra 1936. (Agis.) — Tako zvani balilski kaplani, ki so jih oblasti nastavljale skoro po vseh naših večini kraji, zlasti tretili, ki naj bi skrbeli za dušni blagor deljenjem Italijanov in vojnikov, imajo načok svoje delovanje izmeriti v drugam. Znano je, da so ti italijanski kaplani že takoj od začetka, ko so se pojavili pri nas vse do danes izvajali in povzročili številna prekrutanja, naših duhovnikov. Izkazali so se kot zaupniki oblasti, italijanski škofovi in škofijski administrativci, in se več izdajali. Tu ovajali so svoje duhovne sobrate — Slovence ter tako zakri-

NAPADAJ FAŠISTA NA NAŠE MLADIČE**U TRSTENIKU**

Vodja fašista ranjen, a četiri naša mladiča v zaporu

Trstenik, decembra 1936. 13. o. m. na dan svete Lucije kada je našiški god, priredili su naši seoski mladiči zabavu sa plesom v gostionici Poropata Antonfa v Trsteniku. Ali kada su se naši ljudi najlepše zabavljali, došli so fašisti iz Račevaste, kolima je bilo na njihov vodja, sin porstolara Jurčevske, iz Račevaste. Ti fašisti su poteli naše mladiče izazivati i navalliti su na njih. Došlo je do strahovite tučnjave, u kojoj je teže ranjen vodja fašista iz Račevaste Jurčevske. Njega su, naime, bali se prvovali kate gostione dolje, pa si je kod pada slomio ljevit rukuj i dobro ozlijede na glavi. Da se nisu brže boje umješali karabinjerji, bilo bi teže ranjenih, a možda i mrtvih glavnih. Karabinjerji su poveli na lice mještane istragu in odmali unapseli četiri naša mladiča, i to: Božič Grgu, rodom iz Rašpore, Božič Josipa iz Rašpore, Poropata Matu iz Trstenika i Poropata Milana iz Dana. Karabinjerji su ih odvezli v Lanšček, pa se ta četvorica nalaze u затvoru.

ZATVARAJU RADNJE NAŠIH LJUDI DA NE PRAVE KONKURENCIJU FAŠISTIMA

Munc, decembra 1936. Bili smo vam javili o tragicnoj smrti Marije Peščice iz našega sela i o tome kako su karabinjeri bili poveli istragu o tome kako je to za javlo novinama.

Sada su odvezeli obratlj list za vodjenje gospodine sru pok. Marije, Ivanu Peščicu. Motivirali su to time da pa zakonu ne mogu biti v blizini dvije gospodine. Medutim stvar je in, teme, što je u blizini ove domaće gospodine otvorjeno nedavno buffet jedan njihov fašista. Ali narod niti zalažal tom fašisti, pa je to propadlo i bio bl. morao zatvoriti posao. Da ga spase, sada su vlasti odzeli teme optrebiti Ivanu Peščicu, pa je time taj fašista ostao bez konkurenčije.

To je jedan od mnogih načina kako fašisti u Istri univista naše ljude ekonomski, kako bi na mestu naših ljudi mogli doći Talijani i uvjeriti fašiste.

Oto

ZUPNIK BIDOVEC NA OTOCIČU**CAPARA**

Na konfinaciju obsojen župnik Bidovec je že dospel na kraj konfinacije, in sicer na otocič Capara, ki spada v skupino Tržaških otokov. Na tem otoku je sedaj že večje število političnih kaznjencev. Pred kratkim se je vrnjal s teh otokov, kjer je bil več let konfiniran Zovič z Gorškega.

NEČLOVEŠKO POSTOPANJE OBLASTI Z ARETRIRANCI

T. r. decembra 1936. (Agis.) — Fašistične oblasti postopajo čim bolj nečloveško z aretriranci, bodisi s političnimi ali pa navadnimi tihotanci, ki si skršajo na ta način zaslužiti borek košček krutila. V zadnjem času se je ponovno izkazalo, da so fašistični politički agenti poslužujejo čim bolje brutalnejši in divjih metod. Nekaj pa da bi s tem prenehali ali svoje postopanje napram aretriranecem omilili, pač se na divlost fašističnih funkcionaljerjev spomini. Neki očividno prizovedejo, da je vendar v zadnjem času aretriranca-tihotanca, ki je bil v obraz od udarcev tako črn, da ga ni bilo spoznati. V nekem zaporu na Goriskem so političnega aretriranca tako pretrpani, da je krvavel po vsem telesu.

POMANJKANJE NAJPOTREBNEJŠIH ŽIVIL NA REKI

Radi deviznih omajitev, ki vladajo sedaj v Italiji, mora trpeti predvsem reška prosta cesta. Reka in drugi kralji te cone dobivajo razino blago pa tole ugoditi celih iz uzočenosti, tako moko iz sosednje Jugoslavije, sladkor iz Češke. Ker se ne piča za uvozeno blago nobene carline, stane sladkor v prodaji na drobno po dve lire kilogram, docim stane v ostali Italiji kar sedem lire. Ker no morejo po stroglih deviznih predpisih nabaviti potrebnih deviz v tujih valutah, je uvoz za domačo uporabo silno padel, iz ostale Italije si ne morejo nabavljati blaga, ker je predrag. Radi tega doživljajo na Reki dan za dnem, da že v popoldanskih urah ni nikjer valti več krutila. Dejansko vladja na Reki sedaj racionalizacija, blaga, moke, masti in sladkorja. To so dobrate, kaj ih je prihnesla prosta cesta Rečanom.

U Vodicama uhapšena dva mladiča, koja su se vratila iz Abesinije

Vodice, decembra 1936. Pred malo vremenem vratila su se naša dva mladiča iz Abesinije kuda su bili postavljeni kao vojnici. Vratili su se vrlo slabici in iznemogni, da bi je bilo težko prepoznavati. Oni su, kaže se, sada prizvedeni načelo kako je u Abesiniji in kako se tamu ratovalo. Neko je to dostavilo policiji, pa su bili po pr. m. nenašano odvedeni policijskim avtom u zatvor i da se nisu vratili.

Ta dvojica se zovu Može Josip živan Šusterovič i Ivančič Josip zvan Brštančev.

Pred trikratnim sodiščem je bil obsojen nek Kaluža iz Postojnske na 3 mesece zapora in 300 lire denarno kazni. V aprili ti, so ga finančni stražniki prijeti pod sumom, da je vrnjan načelom. Dokazal je lahko, da sta bila dva ljudi, ki se preje njegova, za tržetja pa nima imel dokazov in je bil kaznovan

Zatiranje slovenskega jezika v cerkvi v Beneški Sloveniji

Alten in Beneški Sloveniji.

Pred sistematičnim bojem proti slovenskemu jeziku v cerkvi ni ostala varna nit, Beneška Slovenija, ki je pripadla Italiji že leta 1866., obračno prav tu se je vršil prvi napad. Videmski prefekt, katemu je to ozemlje politično-pravno podrejeno, je naslovil meseca avgusta 1933. na vsa župnišča tega ozemlja poziv, da morajo takoj ustaniti slovenske pridige ter članjanje evangelične, verouk, cerkveno petje in cerkvene molitve v slovenskem jeziku. Prehodno jim je le se dovoliti, da smejo po italijanskih pridigah na kralko veruškem obrazložiti njeni vsebini v nihovem maternem jeziku.

Ta ukaz državne oblasti, ki je nasilno pospel v pravice Cerkev in je očitno najnovejši kršilo dolobče konkordata iz leta 1929. Je vzbudil največjo nečevljivo med Slovenskimi verniki. Kajti s tem so izgubili zadnje zavetisce, kjer je od leta 1866. dalje smeli gojiti svoj materni jezik. Radi splošnega ogorčenja veruškovo so slovenski duhovniki obrnili na videnskega nadškofa A. Nogara. Todata jih je odslovil z izgovorom, da žal nima časa, da bi o tem razpravljal, ker se pripravlja na pot v sveto deželo.

Ko so bili tako zavrnjeni od svojega cerkvenega pastirja, so predložili zadavo sv. stolici. Tu pa so moralni doživeti še lužje razočaranje. Kajti z razdoblje kongregacije za izredno cerkvene zadeve od 31. oktobra 1933. ki nosi podpis nadškofa Pizzarda, je sv. stolica javila nadškofu Nogaru, da je sv. stolica v prisilen položaju, čas je da fašistična vlada odločena, da v tem sporu pod nobenim pogojem ne popusti. Kajti italijanska vlada da stoji na stališču, da prebivalci Beneške Slovenije pridajajo že več kot 50 let Italiji in da morajo radi tega razumeti italijanski jezik. Na podlagi te razsodbe je nadškof Nogaro ukazal slovenskim duhovnikom svoje skofije, da morajo pridigati samo v italijanskem jeziku in da so prepovedani celo kralki izvlečki istih v slovenskem jeziku, kjer jih je dopušči pretek. Le gleda veruška, ki priporoča nekolični strpljenja. Duhovnikom samim pa radi njihove pritožbe na sv. stolico izrekel ukor.

Slovenski verniki Beneške Slovenije so meli zadosten razlog, da so vložili ugovor proti tej odločbi Vatikanu. Toda vse nihovе vloge in prošnje so ostale brez uspeha. Na vse pismene pritožbe in osobne intervjey, so dobivali odgovor, da sv. stolica bolje poznava prilike v Beneški Sloveniji kakor prosili sami in da radi tega niti ne misli na preklic izdane odredbe.

Medtem pa so še državne oblasti in nadškof Nogaro še dalje, kakor je bil dočelj Vatikan. Po ukazu prefekta so namreč varnostni organi priredili lužne preiskave po župniščih in po privatnih stanovanjih in so plenili slovenske katekizme in druge pohobne knjige v tem jeziku. Karabinjerji in militski so ustavljali vernike celo na cesti v cerkev in so jim trgali iz rok slovenske molitvenike.

Nadškof Nogaro pa je poostril odredbo sv. stolice s tem, da je prepovedani tudi slovenski cerkveno petje in slovensko molitve. Slovenski duhovnik, ki so kljub temu že daleč molili v jeziku vernikov, so moral začeti februarja 1934. pred vitemsko kvetorjo, kjer so bili političko posvarjeni. Profesor teologije, sedmedestletni mons. Trinko pa je prejel od konfaničke komisije ukor, in so ga postavili pod strogo političko nadzorstvo, ker je skršal braniti pravice slovenskih vernikov.

Da bi pričel z novim vzpostavljenim uporavnim potlačili in pokazali svetu fašistom beneško Slovenije, so v februarju 1934. pri Sv. Lenardu priredili veliko fašistično zborovanje in ob tej priliki šest slovenskih fantov prisilili, da so podpisali Mussoliniju učenostno izjavo, v kateri so mu izrekli zahvalo za odpravo slovenskega jezika iz cerkve.

(Po knjigi: Life-and death struggle of a national minority)

Sirite „Jadranski kalendar“

1937 Sretna Nova Godina!

Zahvaljujemo:

Našim mušterijama!

na povjerenju, koje ste nam u ovoj godini ukazali, te Vam obećajemo, da ćemo Vam i u novoj godini služiti još bolje i još jestinije.

Prijateljima našeg rada!

na moralnoj pomoći i potpori, koju ste ukazali našem radu koji ide žrtvom da stvoriti blagostanje za sve nas.

Našim dobavljačima!

na indirektnoj saradnji, kojom ste nas pomogli da ispunimo našu glavnu zapovijest: Služba mušteriji. Obećajemo Vam, da ćemo i nadalje svim silama raditi na unapredjenju jugoslavenske industrije.

Našim saradnicima!

na predanoj i iskrenoj saradnji oko stručnog obuvanja jugoslavenskog naroda, za odanost i požrtvovan rad u službi našim mušterijama.

Svima vam najiskrenija hvala i sretna Nova Godina 1937

Rata